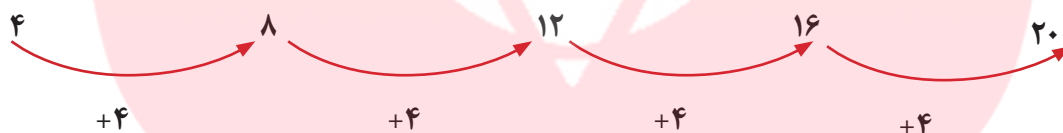

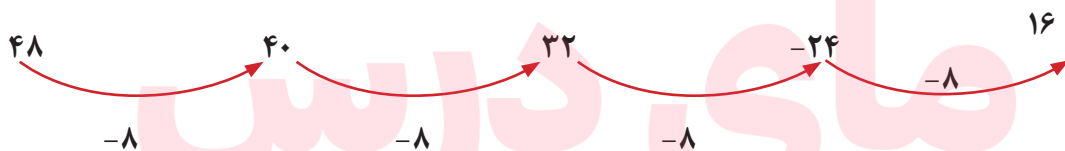
فصل اول

الگویابی و شناخت اعداد

یکی از روش‌ها و راهبردهای حل مسئله الگویابی است؛ که با دو روش قابل اجرا می‌باشد: الف) الگوی عددی ب) الگوی هندسی
با استفاده از الگویابی می‌توان بسیاری از مسائل را خیلی ساده‌تر و در مدت زمان کمتری حل کرد. نکته‌ی مهم در الگویابی کشف رابطه‌ای منطقی و درست بین عددها یا شکل‌هاست.
مثال (۱): در الگوی عددی زیر رابطه‌ی بین عددها را توضیح دهید.

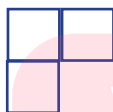

این یک الگوی افزایشی است که هر عدد به اندازه‌ی ۴ واحد از عدد قبل از خود بزرگتر است.

الگوی کاهش‌ی هر عدد به اندازه‌ی ۸ واحد از عدد قبل از خود کوچکتر است.

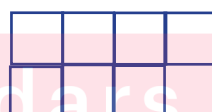
مثال (۳): در الگوی هندسی زیر شکل ۱۷ از چند مربع درست شده است؟

۱

۲

۳

۱۷

www.my-dars.ir

سه روش برای حل این مسئله پیشنهاد می‌شود:

روش اول: $(1+ \text{شماره شکل}) + \text{شماره شکل} = \text{تعداد مربع‌های هر شکل}$
 $17 + (17+1) = 35$

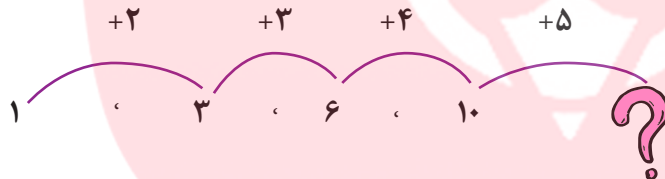
روش دوم: $1 + (2 \times \text{شماره شکل}) = \text{تعداد مربع‌های هر شکل}$
 $(17 \times 2) + 1 = 35$

روش سوم: $1 - (1 + \text{شماره شکل}) \times 2 = \text{تعداد مربع‌های هر شکل}$
 $(17+1) \times 2 - 1 = 35$

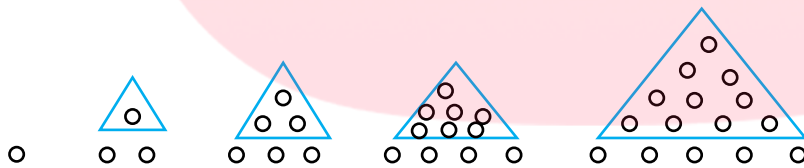
تبدیل الگوی عددی به هندسی

گاهی می‌توان با تبدیل الگوهای عددی به هندسی، رابطه‌ی بین اعداد را رسم شکل کشف کرد.

مثال (۳):

مثال (۴):

تبدیل الگوی هندسی به عددی

شماره شکل	۱	۲	۳	۱۹
تعداد شکل	۱	۴	۹	؟
	1×1	2×2	3×3	19×19

عدد نویسی و شناخت اعداد

در این قسمت انتظار داریم دانش آموز بتواند اعداد را تا یکان هزار به درستی بخواند و بنویسد و در جدول ارزش مکانی قرار دهد. برای به حروف نوشتن یک عدد و خواندن آن از بزرگترین طبقه شروع کرده عدد مربوط به هر طبقه را نوشته سپس نام آن طبقه را می نویسم و با یک «و» به طبقه ی بعد وصل می کنیم فقط نام طبقه ی یکی را نمی نویسیم.

مثال (۶):

هزار	یکی		
یکان	صدگان	دهگان	یکان
۷	۲	۳	۵

دویست و سی و پنج
عدد طبقه ی یکی

هزار و
نام طبقه

هفت
طبقه ی هزار

به حروف
عدد

برای خواندن و نوشتن عددهایی با تعداد رقم های بیشتر نیز به همین منوال عمل می کنیم.

مثال (۷): ۴۲۵۹۸۷

صدگان	دهگان	یکان	صدگان	دهگان	یکان
۴	۲	۵	۹	۸	۷

چهارصد و بیست و پنج «هزار و» نهصد و هشتاد و هفت

www.my-dars.ir

در این فصل دانش آموز یاد می گیرد اعداد را با شکل و به وسیله ی چرتکه بخواند و بنویسد؛ و در جدول ارزش مکانی قرار دهد.

گستره نویسی

این قسمت اهمیت زیادی دارد و می‌تواند زیربنای آموزش عملیات فرآیندی باشد بنابراین با دقت و حوصله باید روی آن کار شود.
در گسترده نویسی با کمک جدول ارزش مکانی نمایش عددها به صورت زیر می‌باشد:
مثال (۸):

$$257189 = 200000 + 50000 + 7000 + 100 + 8 + 9$$

صد هزار تایی	ده هزار تایی	هزار تایی	صد تایی	ده تایی	یکی
200000	50000	7000	100	8	9

اگر رقم مربوط به یکی از مرتبه‌ها برابر صفر باشد آن را در گسترده نویسی، نمی‌نویسیم.
مثال (۹):

$$600003 = 600000 + 3$$

به طور خلاصه می‌توان این فصل را در یک نمودار نمایش داد تا یادآوری و به خاطر سپردن به وسیله‌ی دانش آموز ساده‌تر باشد.
بهتر است دانش آموزان نکات جدول را به خاطر بسپارند.
بین ارزش مکانی و مرتبه‌های مختلف:

یک ده تایی برابر با ده تا یکی است.

یک صد تایی برابر با صد تا یکی و ده تا ده تایی است.

یک هزار تایی برابر با هزار تا یکی و ده تا صد تایی است.

یک ده هزار تایی برابر با ده هزار تا یکی و ده تا هزار تایی است.

یک صد هزار تایی برابر با صد هزار تا یکی و ده تا ده هزار تایی است.

حال اگر ده دسته‌ی ۱۰۰ تایی را کنار هم بگذاریم...

حال اگر ده دسته‌ی ۱۰۰ هزار تایی را کنار هم بگذاریم...

معرفی میلیون

اگر ده دسته‌ی ۱۰۰ هزار تایی را کنار هم قرار دهیم، عدد میلیون به دست می‌آید. میلیون را به این صورت می‌نویسیم ۱.۰۰۰.۰۰۰. اکنون ما می‌آموزیم یک طبقه‌ی جدید به جدول ارزش مکانی اضافه کنیم طبقه میلیون.

طبقه	یکی			هزار			میلیون		
	صدگان	دهگان	یکان	صدگان	دهگان	یکان	صدگان	دهگان	یکان
مرتبه									
رقم									

مثال (۱۰):

با توجه به عدد به سوالات پاسخ دهید.

۵۰۷۲۴۰۰۸۰

الف) عدد را در جدول ارزش مکانی قرار دهید.

ص	د	ی	ص	د	ی	ص	د	ی
۵	۰	۷	۲	۴	۰	۰	۸	۰

ب) عدد را به حروف بنویسید.

پانصد و هفت میلیون و دویست و چهل هزار و هشتاد

ج) عدد را به صورت گسترده بنویسید.

$$۵۰۰۰۰۰۰۰ + ۷۰۰۰۰۰ + ۲۰۰۰۰ + ۴۰۰۰ + ۸۰$$

د) رقم‌های مربوط به هر طبقه را بنویسید.

طبقه میلیون ۷، ۰، ۵ طبقه‌ی هزار ۰، ۴، ۲ یکی‌ها ۰، ۸، ۰

نکات ارزشمند و به یاد ماندنی

۱- برای راحتی در نوشتن و خواندن یک عدد بهتر است عدد را از سمت راست، سه رقم، سه رقم جدا کنیم و بین آنها «» بگذاریم تا عدد مربوط به هر طبقه جدا و مشخص شود.

۲- رقم با عدد فرق دارد.

- رقم یا ارقام عبارتند از:

۰، ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹

- از کنار هم قرار گرفتن ارقام، اعداد ساخته می‌شوند.

بنابراین هر رقم، به تنهایی یک عدد است ولی هر عدد حتماً یک رقم نیست.

۳- با ارزش‌ترین رقم هر عدد، اولین رقم سمت چپ آن و کم ارزش‌ترین رقم هر عدد، اولین رقم سمت راست آن می‌باشد.

۴- هنگام نوشتن یک عدد با تعداد رقم‌های مشخص شده، رقم صفر نمی‌تواند در با ارزش‌ترین مکان قرار بگیرد، چون صفر پشت عدد خوانده نمی‌شود.

ماشین‌های ورودی - خروجی

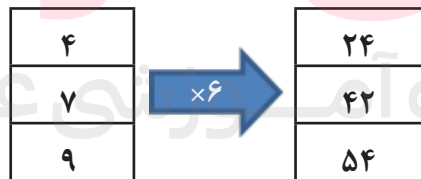
ماشین‌هایی که یک ورودی را گرفته و عملیاتی روی آن انجام می‌دهند و یک خروجی به ما می‌دهند، ماشین‌های ورودی - خروجی گفته می‌شود.

هر ماشین با توجه به کاری که انجام می‌دهد یک خروجی به ما می‌دهد. ماشین‌ها می‌توانند کارهای مختلفی انجام دهند از آن جمله جمع، ضرب، تفریق و تقسیم است.

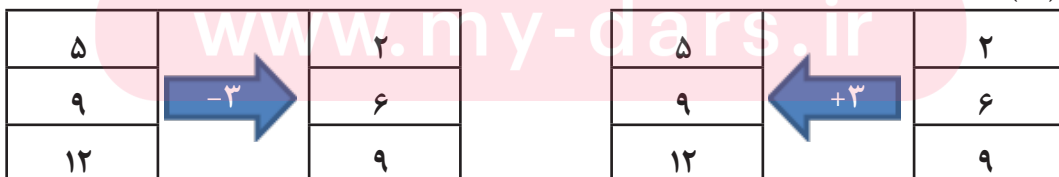
ورودی و خروجی ماشین‌ها حتماً نباید عدد باشد بلکه ممکن است شکل هم مورد استفاده قرار بگیرد.

گاهی هم خروجی یک ماشین را به ما می‌دهند و از ما می‌خواهند ورودی را تعیین کنیم در این حالت جهت ماشین را برعکس می‌کنیم.

مثال (۱۰):

مثال (۱۲):

تمرینات پایانی

۱- الگوهای زیر را ادامه دهید.

.....، .....، ۱۴، ۹، ۵، ۲

۲- با توجه به عدد به سوالات پاسخ دهید.

۳۱۵۰۷۲۶۸۹

الف) عدد را به حروف بنویسید.

ب) چند رقم زوج در این عدد وجود دارد؟ بنویسید.

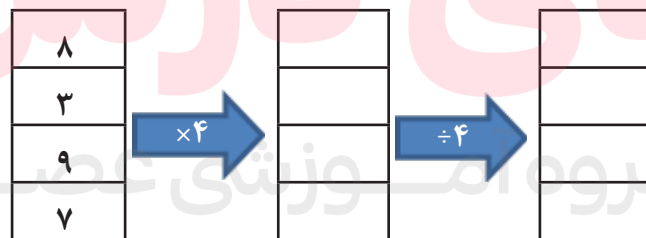
ج) کوچکترین رقم فرد در چه مرتبه‌ی ارزش مکانی قرار دارد؟

د) رقم‌های طبقه‌ی هزارها را بنویسید.

۳) عددهای زیر را در جدول ارزش مکانی قرار دهید و سپس طبقه‌ی میلیون‌های آنها را با هم مقایسه کنید.

۱۴۸۳۹۵۲۶۷، ۱۸۴۷۵۲۹۶۳

۴) با توجه به عملکرد ماشین جاهای خالی را کامل کنید.

۵) جمعیت یک شهر ۹۵۰۰۰۰ نفر است؛ تعداد ۲۵۷۰۰۰ نفر از این افراد در رده‌ی سنی کودک و نوجوان و ۳۱۴۳۵۶ نفر در رده سنی جوانان قرار دارند. بقیه میان‌سال و پیر هستند. چه تعداد از مردم این شهر میان‌سال و پیر هستند؟